

INTEGRITATEA ECLEZIALĂ ȘI SOCIALĂ CA EXPRESIE A LIBERTĂȚII DE CONȘTIINȚĂ

Pr. Prof. univ. dr. habil. Mihai HIMCINSCHI

Facultatea de Teologie Ortodoxă

Universitatea „1 Decembrie 1918” din Alba Iulia

himmihai@yahoo.com

Abstract: Ecclesiastical and Social Integrity as Expressions of Freedom of Conscience

Having kept intact the teaching about intra-trinitarian relations, Orthodox ecclesiology teaches that the Church belongs to the tri-hypostatic God. It is the realization of the trinitarian way of true life, even if it was founded by the Saviour. Moral, ethical, and social integrity cannot detach itself from this trinitarian model of having a balanced life and a freedom of conscience historically articulated in God's incarnated Son. Byzantine theology is a culture of ecclesial experience whose prototype is the Trinity: The Father, the Son, and the Holy Spirit. The head of the Church is Christ; the soul of the Church is the Holy Spirit, who also is the factor of unity between us, and between ourselves and God. This is the essence of the Church, our life in communion with the triune God. It is the reciprocal interiority of those who are within the reciprocal interiority of the Persons of the Holy Trinity, an interiority brought to us by Christ, the God-man. And, being based on this reciprocal interiority, the believer can morally perfectionate, achieving both the consistency of his or her integrity and a freedom of conscience without oppression and without cancelling his or her free will.

Keywords: *integrity, freedom, conscience, Church, society, mission, salvation*

Limbajul contemporan, în special cel juridic, a reușit să monopolizeze - în cea mai mare parte - sensul cuvântului *integritate* și printr-o autonomie de sens acesta a reușit înstrăinarea de alte domenii conexe, în special cele socio-umane.

Pentru antici, termenul de *integritas, tis* (lat.) avea ca sens primar latura morală a unei persoane umane, anume: cinstire exemplară,

integritate morală, dezinteresare, chiar de puritate sufletească sau stare de feciorie; în înțeles social, putea defini o unitate instituțională sau grupare umană văzută ca un întreg unitar și indivizibil.

Teologia creștină abordează tema unității dintr-o perspectivă descendentă, Dumnezeu este Unul ca Ființă, Iisus Hristos este Unicul Mântuitor al lumii, iar Biserica Sa este UNA ca extensiune energetică, sau harică, a Preasfintei Treimi prin natura umană a Fiului Întrupat, Domnul nostru Iisus Hristos, extensiune unică în unica natură umană a tuturor oamenilor, de la Adam cel vechi și până la sfârșitul veacurilor.

Perspectiva ascendentă privește omul și comunitatea eclezială care-și dorește, dar care și depune efort asiduu și continuu, dobândirea stășrii depline de unitate, integritate cu Sfânta Treime, cu Mântuitorul Iisus Hristos, cu toți membrii comunității creștine și, nu în ultimul rând, cu toți semenii de pe pământ indiferent de limbă, neam, gen sau cultură.

Integritatea este un dar dumnezeiesc care vine de sus, este o harismă a omului evanghelic care își trăiește viața după un canon bine definit de Sfintele Evanghelii sprijinit, în acest demers, de ajutorul necondiționat al Bisericii.

Integritatea este mod de viață a omului eclezial care nu știe ce este duplicitarismul, minciuna, corupția, interesul personal sau egoismul. Cu toate acestea, împotriva misiunii integratoare a Bisericii, cât și a *integrității ecleziale ca mod de viață creștin*, în anul 1994 la ONU a fost adoptat un document¹ care, în virtutea libertății religioase și de conștiință, a fost denumit *Declarația Drepturilor Popoarelor Indigene*. Încă de la început, în document se lua atitudine împotriva misiunii de evanghelizare considerându-se că aceasta ar avea tendințe rasiste, că ar fi contrară descoperirilor științifice, că ar emite pretenția de judecător moral sau că ar contrazice unele doctrine sociale și politice în vigoare distrugând elementele etnice și culturale autohtone. „Această dispoziție viza pe misionarii creștini în mod particular și a avut efectul de a considera ca inacceptabile bazele filosofiei și teologiei propovăduite de misionarii (creștini, n.a.) în Africa. Această condamnare categorică nu căuta restaurarea religiei tradiționale anterioare prin evanghelizare, ci, sub umbrela

1 ONU: E/CN4/ Sub. 2/1994. Add. 1/1994.

libertății religioase, căuta protecția împotriva asimilării și integrării culturale operate de misionari”².

Ca virtute creștină și socială, *integritatea* este expresie a libertății de conștiință³ și nu poate fi gândită înafara acesteia. Evanghelizarea propune, nu impune, propune tocmai în baza libertății religioase a omului contemporan și a drepturilor sale protejate prin lege. Libertatea de conștiință și integritatea sunt susținute de societate independent de orice mărturisire de credință și sunt înlăturate legislativ toate obstacolele care pot împiedica dialogul omului cu Dumnezeu; ține de demnitatea umană, ca ființa rațională creată, să poată intra în legătură liberă și consimțită cu Creatorul ei.

Există o stare de tensiune actuală între adepții libertății de conștiință autonomă și activitatea teonomă a misionarilor creștini, cauzată de faptul că: singurul Iisus Hristos este propovăduit ca Om adevărat și Dumnezeu adevărat, unicul Mântuitor al lumii; mântuirea se află doar în Biserică și nu înafara ei; dreptarul vieții de creștin este mesajul evanghelic prin excelență; valorile credinței creștine sunt concentrate numai în iubire, dreptate, libertate, pace, reconciliere și iertare.

Spiritualitatea creștină pare aici a fi exclusivistă, de unde și starea conflictuală dintre aceasta și celelalte doctrine antropocentrice ale contemporaneității, sub acuza că valorile universale ale omenirii sunt desconsiderate și subminate, în același timp. Starea de conflict nu este o soluție, orice tip de criză nu se rezolvă decât prin dialog și lămurirea unor termeni ca: religie, credință și libertate religioasă. Orice stat democrat aprobă prin lege drepturile religioase și susține dialogul părților, dar condamnă prozelitismul, intoleranța și discriminarea. Ultimele trei elemente alimentează întotdeauna grupările separatiste, pe membrii dizidenți ai fracțiunilor fundamentaliste care se folosesc de aderenți pe rol de grup țintă cu scopul de a destabiliza echilibrul din societate. Pentru misionarii Bisericii, scopul imediat este plenitudinea integrării noilor creștini în *viața cetății* ca urmare a integrării lor în *viața Bisericii*, care este *viața în Hristos*. Așadar, integritatea fiecăruia trece succesiv, și descendent, prin integritatea hristică, eclezială și apoi civică, la care se adaugă efortul

2 Raymond RANJEVA, *Liberté religieuse*, en vol. *Dictionnaire oecuménique de missiologie. Cent mots pour la mission*, Les Éditions du CERF, Paris 2001, p. 187.

3 Ioan-Gheorghe ROTARU, “Key aspects of the Freedom of Conscience”, în *Jurnalul Libertății de Conștiință - Supliment (Journal for Freedom of Conscience)*, Ioan-Gheorghe Rotaru, Dragoș Mușat (eds.), Editions IARSIC, Les Arsc, France, 2016, pp.30-37.

ascendent de a coagula socialul, a susține comunitatea bisericească și de a fi toți și împreună elemente active ale trupului divino-uman în Mântuitorul Iisus Hristos.

Libertatea religioasă și de conștiință poate permite, fiecăruia în parte, libertatea de a-și schimba religia sau de a practica în sfera privată, sau publică, noua sa credință. Aceasta este dovada cea mai palpabilă și veridică că omul este creat liber, dar cu adevărat liberi ne face doar adevărul, iar pentru noi creștinii Adevărul Întrupat este Iisus Hristos (Ioan 14:6). „Statul, din poziția lui, are obligația de a interveni, într-o manieră activă, pentru eficacitatea drepturilor credincioșilor creștini; prin ceea ce face trebuie să asigure promulgarea măsurilor legislative, de reglementare și culturale adecvate”⁴.

Pe plan social, încă sesizăm, din nefericire, caracterul ambiguu al relațiilor dintre libertatea religioasă și misiunea Bisericii, care pare să fie la prima vedere o problemă culturală ce vizează conflictele de valori, comportamentele individuale, povara ideologiilor, moștenirea istoriei și instinctul de respingere. Toate împreună, și fiecare în parte, pot fi noile provocări ale lumii contemporane ce aspiră, din ce în ce mai mult, spre integritate morală și libertate religioasă deplină.

Integritatea eclezială presupune credința și apartenența *in și la* Biserica lui Hristos. Datorită instituționalizării excesive, credința în Biserica și în slujitorii ei s-a diminuat. Societatea actuală este predispusă a spune: DA pentru Hristos și NU pentru Biserică. Derapajele dimensiunii umane a Bisericii trebuie asumate și cât mai rapid. În ființa ei, Biserica nu este alcătuită doar din sfinții, conform dogmelor creștine și păcătoșii fac parte ontologic din structura Bisericii, ei fiind potențialii sfinți de mâine care se pocăiesc în Biserică și care-și asumă urcușul ascetico-mistic cu Mântuitorul și cu toți aleșii Săi, de la Sfinții Apostoli la comunitatea creștină de azi. Credința se mărturisește și se dobândește în Biserică, nu înafara ei. *Extra muros* se practică doar misiunea și convertirea, *ad intra* se zidește harul dobândit prin Sfintele Taine, începând cu Botezul, cu veșmântul înnoirii și al restaurării firii umane căzute.

Plenitudinea integrității ecleziale presupune să fim contemporani cu toate evenimentele minunate și săvârșite de Dumnezeu-Om, Iisus Hristos: coborârea Fiului, Întruparea Lui, patimile, moartea, Învierea, Înălțarea și șederea de-a dreapta Tatălui în Împărăția Cerurilor. Le trăim și le mărturisim ca realități spirituale, sau duhovnicești. În Biserică nu

4 Raymond Ranjeva, *op. cit.* p. 189.

suntem doar contemporanii acestora, ci le recapitulăm real și personal în fiecare act al Sfintei Liturghii. Integritatea noastră nu ține doar de aspectul extern, al unei conduite deduse din viața istorică a lui Iisus, ci le întrupăm într-o comuniune reală și personală cu Acesta, devenim același trup și sânge cu trupul și Sângele Său, devenim concorporali și consanguini cu Mântuitorul. Devenim integri. Voința noastră devine voința lui Hristos, mintea noastră, Mintea Lui, cuvântul nostru Evanghelia Sa. *Hic et nunc* axiologia integrității își atinge cotele sale cele mai înalte. Sfântul Apostol Pavel, misionarul prin excelență, le spunea galatenilor: *M-am răstignit împreună cu Hristos; și nu eu mai trăiesc, ci Hristos trăiește în mine. Și viața de acum, în trup, o trăiesc în credința în Fiul lui Dumnezeu, Care m-a iubit și S-a dat pe Sine însuși pentru mine* (Galateni 2:20).

Pentru unii Biserica rămâne un model în societate, locul unde mai funcționează încă voluntariatul, asistența socială, iar lucrarea filantropică se realizează la jumătate de cost. Pentru alții, spre exemplu secularii progresiști, Biserica este locul în care sunt paralizate drepturile și libertățile omului, condiționate de dogme excesive și tradiții inflexibile. Alții, poate neutri sau indiferenți, apreciază rolul și locul acesteia în istoria culturii și civilizației umane, în special europene, crezând încă cu încăpățănare în originea iudeo-creștină a vechiului continent, deși mărturia marilor lideri europeni de azi contrazice afirmația de mai sus. Ultimii, raționaliștii, cred până azi că Biserica a fost o piedică în calea progresului științific și a dezvoltării umane, deși nicio dogmă nu este *i-rațională* și *anti-rațională*. Credința și cunoașterea merg mână în mână, chiar în definiția noutestamentară a vieții veșnice, Mântuitorul face apel la cunoaștere: ***Și aceasta este viața veșnică: Să Te cunoască pe Tine, singurul Dumnezeu, adevărat, și pe Iisus Hristos pe Care L-ai trimis*** (Ioan 17:3). „Comunitatea de credință – numită Biserică – aparține conceptului creștin de credință și de rațiune: în consecință, Biserica este spațiul vital în care este posibilă o viață de credință, ca act comunitar, deci și condiția istorică pentru ca rațiunea să poată pune întrebarea făcută posibilă de către credință și să își poată păstra exigența de adevăr. De altfel, întrebarea rațiunii poate fi pusă, pe de o parte, numai ca întrebare comunitară, în contextul unei comunități ce garantează raționalitatea rațiunii; pe de altă parte, tocmai comunitatea trebuie să pună întrebarea, cu responsabilitatea personală ce-i revine aceluia care întreabă, și trebuie să fie susținută de el”⁵.

5 Joseph RATZINGER, *Biserică, ecumenism și politică. Noi eseuri de ecesiologie*, Editura ARCB, București 2014, p. 195.

Biserica este o Taină, alături de Sfânta Treime și de Întruparea Fiului lui Dumnezeu. Ca taină unește, neamestecat, neschimbat, neîmpărțit, nedespărțit, creatul cu necreatul, harul cu materia, cerul cu pământul. Prin Biserică, Hristos creat o ființă nouă *în* care și *prin* care El este prezent veșnic în lume. Biserica este și un simbol al unei biruințe. Păcatul, stricăciunea firii și moartea au fost învinse de Mântuitorul, iar Taina Sfântului Botez, ca model vizibil și palpabil al integrității ecleziale, ne face părtași trupului Său tainic, ai Împărăției cerurilor, o împărăție devenită reală de la Cincizecime și coborâtă în istorie tocmai pentru ridicare noastră deasupra acesteia. Biserica „înseamnă descoperirea căii spre cer pentru fiecare dintre cei care cred în numele lui Hristos. În Biserică și în Trupul lui Hristos, în acest organism teandric, taina Întrupării, taina celor *două naturi* unite indisolubil, este împlinită continuu”⁶.

Ca taină, Biserica este o realitate mult mai complexă și mult mai profundă, decât ceea ce pare aceasta în realitatea ei istorică și instituțională. Apofatismul tainei ecleziale este mai pregnant decât realitatea istorică. Deși a coborât în istorie, Fiul lui Dumnezeu a ridicat firea umană și întreaga creație deasupra istoriei tocmai ca umanitatea să fie pe deplin integrată într-o nouă stare ontologică și de integritate morală pe care să o poată transmite pe mai departe societății. Dacă nu există integritate eclezială nu poate fi vorba nici de integritate socială. Edificarea structurii ființiale a omului nou începe cu zidirea lui în trupul lui Hristos și creșterea sa în vederea progresului etic și moral al societății (post)moderne. Ce avantaj, sau dezavantaj ar fi dacă omul contemporan pornește în edificarea integrității sale din Biserică sau dinafara ei?

Limbajul contemporan promovează integritatea umană și libertatea de conștiință printr-un act educativ extern. Se vorbește tot mai mult, și este bine acest lucru, de educarea tinerei generații în spiritul unei democrații care promovează valorile și susține integritatea pe toate nivelele sociale. Ca instituție cu valențe educative, Biserica se înscrie pe această orbită și susține promovarea acestor valori, dar ca mediu educativ și duhovnicesc este singura ce sesizează forurile competente la faptul că schimbarea omului se face repede și calitativ din punct de vedere *structural intern* și cu mai puține rezultate, sau total fără, din punct de vedere *structural extern*. Așa se explică faptul că există, la nivel național și

⁶ Georges FLOROVSKY, *Biblie, Biserică, Tradiție. O viziune ortodoxă*, trad. Radu Teodorescu, studiu introductiv Mihai Himcinschi, Editura Reîntregirea, Alba Iulia 2016, p. 58.

mondial, exponenți ale unor mișcări extremiste, violente și cu atitudine anti-axiologică care, pe de o parte, nu acceptă rolul Bisericii în formarea conștiinței în direcția integrității sociale, pe de altă parte – și mai trist – nu acceptă nici rolul formativ și educativ al instituțiilor statului, cum ar fi familia și școala, rămânând la periferia aprecierilor generale din societate ca apoi să se manifeste violent, tocmai din dorința de a ieși din anonim sau din ignoranța celor din jur, sub pretextul unor ideologii străine atât Bisericii cât și statului democrat.

Spațiul eclezial este locul primordial și cel mai propice pentru începutul unei educații și conștiințe clare privind integritatea. Aici se învață, fără constrângere externă, alfabetul bunului simț, al valorii umane, al libertății de conștiință, al deschiderii spre dialog și al respectului față de toți oamenii, indiferent de rasă, credință, limbă sau cultură. În limbaj teologic, prima etapă eclezială al acestui proces se numește *îmbisericare*. El începe din momentul în care mama poartă în pântecele său copilul pe drumul către Sfânta Liturghie, apoi îl naște și-l botează, îl crește întru frica poruncilor din Evangheliei, cu nădejdea că devine un bun creștin și cetățean demn al neamului său. Dacă această etapă eșuează, din motive nedeterminate, Biserica prin ora de *Religie* se străduie a continua acest demers. „Biserica nu se înțelege doar ca o comunitate interiorizată a credincioșilor, ci și ca o lume, întrucât tinde să îmbrățișeze întreaga lume. Astfel, *îmbisericirea* se înțelege ca un exercițiu al dragostei și virtuții⁷.”

Integritatea eclezială și socială, alături de libertatea de conștiință, sunt valori cumulative, elaborate și dezvoltate pe etapele psihologice de vârstă ale fiecărei persoane umane. Instruirea și educația conțin factori determinanți și concretizați în acțiuni, fapte și posibilități de dezvoltare spirituală și de cunoaștere rațională. Toate converg spre suma rezultatelor morale. Ca virtuți integrative și cumulative, libertatea de conștiință și integritatea morală pot fi controlate și verificate, în primul rând, în Biserică. Aici este locul identificării modelelor pentru tot restul vieții. Aici întâlnim *Modelul prin excelență* al acestor valori: Mântuitorul Iisus Hristos, în primul rând, apoi Maica Domnului, Sfinții Apostoli, toții sfinții Bisericii, și de ce nu, pe bunicii și părinții noștri ca modele vii și contemporane nouă. Lipsa acestor modele din spațiul eclezial creează repede o atitudine negativă față de Biserică ca instituție, de aceea este și frecvent

7 Ioannis V. KOKULIS, *Îmbisericirea elevilor. Pentru o educație religioasă liturgică*, trad. Mihail Filimon, Editura Deisis, Sibiu 2012, p. 112.

amendată public pentru derapajele morale sau administrative ale unor membri, e drept că sporadice, dar prezente ca informații în viața publică.

Biserica Ortodoxă, de aproape două mii de ani, propovăduiește în spațiul său misionar doctrina conform căreia păcătoșii fac parte din ființa eclezială, drept urmare există permanent riscul derapajului moral, al căderii, sau al pretinsei integrități și conștiinței etice. De ce Biserica rămâne totuși curată? Pentru că sfințenia ei nu vine de la membrii credincioși, ca mădulare create, ci de la Capul acesteia, Iisus Hristos. Doar *în* El și *prin* El vine îndreptarea celor căzuți, mântuirea celor păcătoși și punerea în lucrare a libertății de conștiință.

Ca organism viu, Biserica crește și educă credincioșii săi în spiritul duhului evanghelic și al simțului civic, deoarece ea are – prin excelență – *puterea regenerativă*. „Înțelesul acestei regenerări și transformări este conferit de faptul că, în Biserică, umanitatea devine o unitate într-un trup (Efeseni 2:16). Viața Bisericii înseamnă unitate și unire. Trupul este unit împreună și astfel crește (Coloseni 2:19) în unitatea Duhului și a iubirii; unitatea e însăși dimensiunea Bisericii”⁸ și numai în acest chip rămâne peste veacuri expresia deplinei integrități, după modelul hristic. Așa cum în persoana divino-umană a Mântuitorului Hristos firea umană asumată este reînnoită, restaurată, perfecționată, rezidită și creată din nou, firea credincioșilor se poate califica trecând prin aceste etape și printr-un efort liber consimțit și din dorința continuă de statornicie în bine, pentru că întotdeauna *eticul întărește onticul*.

Biserica nu este doar structură și organizare, prin Hristos ca Om aceasta restaurează întreaga natură umană căzută care este chemată la un mod de gândire integru și liber consimțit. Prin credință, Biserica ia ființă mai întâi în inimile noastre, unind creatul cu necreatul, harul cu materia, mintea cu Dumnezeu, apoi viața în trup ne face să exteriorizăm trăirile prin acțiunile etalate în planul social. Nu putem trăi depersonalizați, dedublați și în planuri paralele. **În Biserică nu există stare de imponderabilitate și exclusivitate, ci de perfecționare continuă a imaginii și a trăirii sale interne. Integritatea eclezială și libertatea de conștiință eclezială nu se pot traduce deformat din Biserică în lume, de la Sfânta Liturghie în societate.** Creștinul, ca purtător de Hristos și integru, trebuie să fie același în interioritatea și comuniunea sfinților ca și în interioritatea și comuniunea publică. Spațiul social nu desacralizează

8 Georges FLOROVSKY, *op. cit.*, p. 58.

ființa umană eclezială, ci se sfințește de la aceasta, pentru că Fiul lui Dumnezeu a venit în lume ca firea umană să se desăvârșească prin sfințenie și nu să se degradeze Dumnezeirea, nu s-a **înomenit** Ființa lui Dumnezeu prin Întrupare, ci s-a îndumnezeit firea noastră umană creată. În acest context hristocentric, noi toți suntem Biserica și prezenți în ea datorită libertății de conștiință pentru că în Biserică nu există vocații și virtuți fabricate. Biserica nu se face, Biserica există; nu se face, ci se naște.

Baza spiritualității ortodoxe este Sfânta Treime, e trăirea în comuniune cu Dumnezeu cel întreit ipostatic, comuniune care a fost adusă de Fiul Său care S-a făcut om și din care harul divin mântuitor radiază prin lucrarea Duhului Sfânt asupra Lui.

Harul ne este împărțit în Biserică Sa, al cărei Cap El este, prin Sfintele Taine și împreună cu lucrarea ierarhiei sacramentale, până la dobândirea staturii bărbatului desăvârșit, în care nu mai trăim noi, ci Hristos care este în noi (Galateni 2:20).

Prin har, toată Sfânta Treime lucrează pe planul iconic în lume. Sfinții Părinți au văzut Biserica - în ființa sa - ca pe o revărsare a divinului în toată creația, nu prin ființă ci prin lucrare. Ieșirea, sau lucrarea ad extra, începând chiar de la creație, poate fi considerată ca început al Bisericii. Fiul, sau Logosul, Cel prin care toate s-au făcut (Ioan 1:2-3), crea lumea ca Unul ce avea putere și dădea viață creaturilor lumii întregi, ca Unul ce avea asupra Lui Duhul Sfânt din veci, odihnindu-Se asupra Sa. Lumea creată devenea, prin har, asemenea modelului treimic. „În contextul revelației treimice, Dumnezeu este descoperit ca Unul-în-trei, și ca angajându-Se într-un proces de mișcare datorită iubirii, iubire pentru ființele Sale create, iubire care face parte din modul propriu de ființare ca Treime... viața divină este viața în lucrarea treimică”⁹.

Cosmosul, cu ființele și lucrurile din el, cu rațiunile lucrurilor pe care Rațiunea Tatălui Însăși le-a întipărit în ele, e considerat Biserica lui Dumnezeu, pentru că a primit lucrarea dumnezeiască a harului. Fără relația de odihnire și strălucire a Duhului Sfânt în Fiul din veci ad intra și în cadrul creației ad extra, lumea nu putea deveni mediu de lucrare și odihnă a lui Dumnezeu. Dumnezeu însuși este mișcare și odihnă. „Potrivit gândirii grecești, în general, Dumnezeu este, în esența Sa nemișcat. În consecință, mișcarea trebuie să fie cauzată de o intruziune în odihna

9 Lars Thunberg, *Omul și cosmosul în viziune Sfântului Maxim Mărturisitorul*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București 1999, p. 29.

vieții divine. Odihna sau mișcarea rămâne, totuși, pentru Maxim (Mărturisorul), o caracteristică a vieții divine, deși odihna poate presupune mișcare. Dumnezeu este nemișcat nu în sensul că nu Se poate mișca, ci în sensul că orice mișcare pe care o exercită se datorează propriei Sale hotărâri. Prin urmare, este posibil și concepem mișcarea divină în termenii unei activități libere și creative. Această activitate este expresia suveranității lui Dumnezeu, dar și a iubirii Sale față de omenire, așa cum s-a făcut văzută în creație și în lucrarea Sa mântuitoare de mai târziu”¹⁰.

Dacă în Dumnezeu este mișcare¹¹ și nemișcare, în Biserică credinciosul își poate deplasa toată ființa spre o perfecționare calitativă și interioară naturii sale, perfecționare ce se poate traduce în mediul social prin integritate, nu numai față de păcat, ca în cazul sfințeniei, ci și față de spațiul public în care își desfășoară activitatea ca cetățean.

Integritatea devine, în acest sens, acțiune creativă ce conduce la progres întreaga societate, cât și principiu de susținere și forță de înaintare a omenirii spre scopul pentru care aceasta a fost creată. Izvorul ei permanent este Dumnezeu Sfânta Treime ca *structură a supremei Iubiri*. **Viața intersubiectivă, sau interpersonală, a Dumnezeirii este Modelul desăvârșit al integrității noastre ecleziale, morale și sociale.** Nu poți deveni integru de unul singur, nici nu poți afla dacă ai atins acest stadiu moral de la tine însuși, ci doar dacă altcineva îți va împărtăși dialogal această stare ontologică, de aceea Biserica – comuniune și comunitate interpersonală vie și vizibilă - este realizarea istorică a modului treimic al vieții celei adevărate. De la începutul ei lumea purta acest chip al Treimii în ea, avea posibilitatea viețuirii în comuniune cu Dumnezeu Cel în Treime. „Din orice latură ne-am apropia de Biserică, ea este întotdeauna din Tatăl prin Fiul în Duhul Sfânt. Biserica are un caracter treimic, ea este treimică atât în ce privește natura cât și în ce privește lucrarea ei. Tot sufletul ei este treimic și după chipul Treimii cum este toată conștiința

10 *Ibidem*, p. 28.

11 Un Dumnezeu fără mișcare nu există. El există din veci, naște și purcede dar și Se descoperă, creează și mântuiește. „Mișcarea are un rol creator principal și duce la odihna cu adevărat eternă, într-o viață nesfârșită, care nu a fost mai înainte și din care nu se mai poate cădea, pentru că fericirea comuniunii cu Dumnezeu cel tripersonal fiind infinită nu produce nici o plictiseală”, Dumitru STĂNILOAE, *Introducere*, la Sfântul Maxim Mărturisorul, *Ambigua*, p. 27. Dumnezeu odată cu creația lumii, sădește în ea rațiunile și dorința de a înainta mereu spre El, spre a fi în comuniune de iubire cu El, prin lucrarea harului. Rațiunile lucrurilor își au drept model pe Logosul divin care e Rațiunea Tatălui, Tatăl, Persoana care vrea să a ducă lumea la existență și să o odihnească în El, să ajungă chipul Lui.

ei, toată voința ei, toată lucrarea ei. Toată viața ei este o arătare a acestei întremizări și treimificări după har. Fiecare mădular al Bisericii trăiește după har viața treimică și viața treimică viețuiește după har în fiecare mădular al ei”¹².

În acest sens Biserica este comuniune¹³ ce susține integritatea și libertatea de conștiință, e lucrare teandrică între Dumnezeu și om, între har și natura creată, este mediul axiologic cel mai propice de îndreptare a firii umane căzute, de ridicare și perfecționare a ei, de modelare treimică și hristică a chipului uman contemporan pregătit pentru o lume mai bună.

Concluzii

Biserica promovează integritatea umană sub toate aspectele ei: eclezial, moral și etico-social. Acest demers îl susține datorită libertății de conștiință a fiecărui membru prezent și activ în comunitățile care-i aparțin pentru că Îl are drept Cap pe Fiul lui Dumnezeu întrupat, Modelul prin excelență, Care în Biserica Sa ne face tot mai duhovnicești, fi ai aceluiași Părinte, purtători ai chipului treimic, prin viața comunitară pe care o trăim în Biserică, uniți în același Duh al Său prin har.

În virtutea integrității, prin Biserică trăim viața Treimii în comuniune, în intimitate, așa cum este ea, pentru că Biserica este revelația Sfintei Treimi, a vieții divine. Ecleziologia modernă a neglijat, din păcate, acest demers misionar și de înnoire evanghelică a mentalităților omului contemporan.

În măsura în care Biserica va reuși să evite instituționalismul și să transmită mesajul și ideea de organism și unitate organică divino-umană, în aceeași măsură va deveni un exemplu demn de urmat pentru societatea secularizată care-și caută, cu disperare, redobândirea integrității și o conștiință liberă de orice constrângere externă.

12 Iustin Popovici, *Omul și Dumnezeu-om*, Editura Deisis, Sibiu 1997, p. 205.

13 Ioan-Gheorghe ROTARU, "Biserica lui Dumnezeu, sursa unui Râu al Vieții și al Vindecării", în *Argeșul ortodox*, Săptămânal teologic, bisericesc și de atitudine al Arhiepiscopiei Argeșului și Muscelului, Curtea de Argeș, anul XI, nr.564, 20–26 sept. 2012, p.5.

Bibliografie

- ✦ FLOROVSKY, Georges, *Biblie, Biserică, Tradiție. O viziune ortodoxă*, trad. Radu Teodorescu, studiu introductiv Mihai Himcinschi, Editura Reîntregirea, Alba Iulia 2016.
- ✦ KOKULIS, Ioannis V., *Îmbisericirea elevilor. Pentru o educație religioasă liturgică*, trad. Mihail Filimon, Editura Deisis, Sibiu 2012.
- ✦ POPOVICI, Iustin, *Omul și Dumnezeu-om*, Editura Deisis, Sibiu 1997.
- ✦ RANJEVA, Raymond, *Liberté religieuse*, en vol. *Dictionnaire oecuménique de missiologie. Cent mots pour la mission*, Les Éditions du CERF, Paris 2001.
- ✦ RATZINGER, Joseph, *Biserică, ecumenism și politică. Noi eseuri de eclesiologie*, Editura ARCB, București 2014.
- ✦ ROTARU, Ioan-Gheorghe, “Biserica lui Dumnezeu, sursa unui Râu al Vieții și al Vindecării”, în *Argeșul ortodox*, Săptămânal teologic, bisericesc și de atitudine al Arhiepiscopiei Argeșului și Muscelului, Curtea de Argeș, anul XI, nr.564, 20–26 sept. 2012.
- ✦ ROTARU, Ioan-Gheorghe, “Key aspects of the Freedom of Conscience”, în *Jurnalul Libertății de Conștiință - Supliment (Journal for Freedom of Conscience)*, Ioan-Gheorghe Rotaru, Dragoș Mușat (eds.), Editions IARSIC, Les Arsc, France, 2016.
- ✦ STĂNILOAE, Dumitru, *Introducere*, la Sfântul Maxim Mărturisitorul, *Ambigua*, Colecția Părinți și Scriitori Bisericești, vol. 80, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 1983.
- ✦ THUNSBURG, Lars, *Omul și cosmosul în viziune Sfântului Maxim Mărturisitorul*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București 1999.
- ✦ ONU: E/CN₄/ Sub. 2/1994. Add. 1/1994.